

Hoe doen zij dat?

Tekst: Hetty Dekkers

Deze maand:

buurtcompostereren

Edgar van Groningen

compost experience officer van
De Stadswormerij, Amersfoort.
Contact: edgarvangroningen@gmail.com

Welke initiatieven zijn er?

Twee jaar terug hebben we in samenwerking met de gemeente 64 wormenbakken geïmporteerd uit Groot-Brittannië en die verspreid onder geïnteresseerde bewoners van Amersfoort. De wormenbak is een kleine container die in de tuin of op het balkon kan staan. De bak is gevuld met tijgerwormen, die de helft van hun eigen lichaamsgewicht in compost om kunnen zetten. Tijgerworm klinkt exotisch, maar het is gewoon een inheemse compostwormsoort. Die wormenbakken staan nog steeds verspreid door de hele stad, bij bewoners thuis. Sommige deelnemers zijn afgehaakt, anderen zijn heel enthousiast. Je moet de inhoud af en toe keren, het mag niet te nat zijn, niet te droog, je kunt er niet alles in gooien. Het composteerproces vraagt wat aandacht. Door middel van workshops en educatie probeer ik mensen meer kennis bij te brengen, zodat ze er ook meer plezier aan beleven. Nu zijn we bezig met het oprichten van een stadswormerij, een composteerge-

legenheid voor de hele buurt op een centrale locatie. Met een elektrische bakfiets, als een soort schillenboer 2.0, gaan we straks het gft ophalen, bij horeca, bij mensen thuis.

Welke organisaties zijn erbij betrokken?

De gemeente Amersfoort, horeca, bedrijfsleven, bewoners. We praten ook met Rova natuurlijk, want we willen een waardevolle aanvulling zijn op hun gft-inzameling. We hopen vooral dat horeca uit het centrum meedoet en mensen uit de hoogbouw. Juist daar wordt nu geen gft ingezameld. Wij als De Stadswormerij proberen het initiatief van de grond te krijgen, wij trekken de kar.

Wat is de rol van de gemeente?

De gemeente Amersfoort heeft ongeveer 20.000 euro bijgedragen aan de Stadswormerij, de andere helft hebben we via crowdfunding binnengehaald. Het is belangrijk dat een gemeente openstaat voor maatschappelijk vernieuwende initiatieven. De gemeente

is straks ook vergunningverlener, als we een definitieve locatie hebben gevonden. Het gaat slechts om een paar honderd kilo organisch materiaal per week, maar toch heb je daar een omgevingsvergunning voor nodig.

Toekomstmogelijkheden?

In Nederland zijn we heel goed in thermofiel composteren en vergisten. In vermiculture (vermi is het Latijnse woord voor worm) zijn we minder goed. Wereldwijd wordt dit systeem wel op grote schaal toegepast. Het resultaat is beter en natuurlijker, de vermicompost bevat bijvoorbeeld bepaalde hormonen die plantgroei stimuleren. We hopen met dit experiment meer aandacht te vestigen op de mogelijkheden van vermiculture.

Tips?

Een omgevingsvergunning aanvragen is nu nog erg ingewikkeld. Het is niet mals wat er van je gevraagd en geëist wordt. Probeer als gemeente daar wat soepeler mee om te gaan, denk mee en geef experimenten de ruimte.

Jan Morsch

Jan Morsch is, samen met Beatrice van Tilburg, oprichter van De Compostbakkers. Actief in regio Den Haag, Leiden, Delft, Zoetermeer, bollenstreek.
Contact: decompostbakkers@gmail.com

Welke initiatieven zijn er?

Wij begeleiden bestaande buurttuinen bij het opzetten van een kleinschalige compostering. We helpen ze met informatie, flyers en informatieborden voor de buurtbewoners, en een gedegen cursus composteren. Bedoeling is dat de buurttuinen het composteren zelf doen, wij ondersteunen alleen. Het is

begonnen toen ik zelf bij een buurttuin zat. De gemeente stopte op een gegeven moment met het gescheiden ophalen van gft, dat vond iedereen ontzettend jammer. Dus gingen we zelf composteren bij de buurttuin. Zonder veel tamtam te maken, liep dat al snel heel goed. Buurtbewoners kwamen graag hun gft brengen, zelfs al hadden ze geen groene vingers of interesse voor de buurttuin. Je maakt met iedereen een praatje, dus het was heel goed voor de sociale cohesie in de wijk. En de tuinen in de buurt werden er mooier van, want er was compost genoeg.

Welke organisaties zijn erbij betrokken?

Als Compostbakkers begeleiden we nu vijftien buurttuinen in de regio. Met vier nieuwe zijn we al in gesprek, de belangstelling is groeiende. Fonds 1818, een fonds voor sociale doelen in de regio, huurt ons in. We zijn geen commerciële instelling, we proberen alleen de kringloop beter rond te krijgen en bewoners te binden.

Wat is de rol van de gemeente?

Die is vrij klein eigenlijk. We doen dit buiten de gemeenten om. Ze kennen ons en werken ons niet tegen, maar daar houdt het meestal op. In de gemeente Den Haag werken we wel samen met de dienst Natuur- en Milieueducatie. We gaan samen bekijken of we een demonstratiemodel van een buurtcompostering kunnen maken. Een omgevingsvergunning is niet nodig, zoals wij het doen. We gebruiken bewust kleine compostplekken, die door hun omvang net onder de radar van de omgevingsvergunning blijven. Dat soort juridische zaken hebben wij als Compostbakkers goed uitgezocht. Zodat het een laagdrempelige activiteit blijft, die voor iedereen snel te realiseren is.

Toekomstmogelijkheden?

Elke buurttuin kan met dit concept aan de slag. Wij willen onze activiteiten graag uitbreiden naar andere regio's. Je moet als buurttuin wel zorgen dat

Buurtcomposteren kansrijk, maar nog niet overal populair

Buurtcomposteren lijkt heel kansrijk, maar de meeste gemeenten zijn nog huiverig. Uit een haalbaarheidsonderzoek, gefinancierd door de provincie Noord-Brabant en Rijkswaterstaat, blijkt dat buurtcomposteren een prima optie is om meer gft uit de verbrandingsoven te redden. "Het restafval in Nederland bevat gemiddeld nog 38% gft", zegt Estella Franssen, projectmanager van natuur- en milieucentrum De Ulebelt. "Met buurtcomposteren lijken we daar heel goed iets aan te kunnen doen."

Het haalbaarheidsonderzoek is uitgevoerd door Ulebelt, samen met Brabantse Milieufederatie, De Waard Eetbaar Landschap en Initiatief Bewust Bodemgebruik. Buurtcomposteren heeft volgens de onderzoekers, zeker als het in combinatie met andere activiteiten zoals educatie gebeurt, een hoog gevoelgoedhalte. "Gft is de enige fractie die low-tech en op lokale schaal, en dus niet anoniem op afstand, verwerkt kan worden. Je kunt er zelf compost van maken en dat materiaal gebruiken voor de buurtmoestuin of de schooltuin. Dat directe, zichtbare resultaat zorgt voor enorm veel enthousiasme", aldus Franssen.

Gezien de positieve resultaten uit diverse pilots, is het volgens Franssen extra pijnlijk dat lokale overheden nog nauwelijks meewerken aan buurtcomposteren. "Slechts een paar gemeenten zijn er serieus mee bezig. Burgers die een buurtcompostering op willen zetten, stuiten in de meeste plaatsen nog op veel tegenwerking."

Volgens Franssen zou dat snel moeten veranderen. "Met buurtcomposteren zie je direct de voordelen, als bewoner maar ook als gemeente. Het is juridisch en economisch haalbaar, het verbindt mensen in de wijk. Initiatieven op dat gebied zouden dus structureel gefaciliteerd en ondersteund moeten worden door vooral lokale overheden." De landelijke overheid kan volgens Franssen ook een steentje bijdragen. "Door deze ontwikkeling te stimuleren met regelgeving en dergelijke. Zelf bieden wij de opleiding 'Compostmeester' aan. Want als je goed en zorgvuldig composteert, hoeft dat geen enkele overlast te veroorzaken in bebouwde omgevingen."

je voldoende vrijwilligers hebt, voor het composteren zelf, maar ook om het goed uit te leggen aan de bewoners. Onze cursus wordt gegeven door een bodemdeskundige van de universiteit van Wageningen, die weet echt hoe het zit.

Tips?

Begin er gewoon mee. Probeer het uit, op een geschikte plek, en kijk hoe het loopt. De investering die je nodig hebt is marginaal, dus mocht het tegenvalen dan is er weinig verloren.

Alison Jenkins

projectmedewerker buurtcomposteren
gemeente Amsterdam,

Contact: a.jenkins@amsterdam.nl

Peter Jan Brouwer

adviseur buurtcomposteren,
gemeente Amsterdam.

Toekomstmogelijkheden?

PJB: Ik weet van zo'n twintig aanvragen voor nieuwe buurtcomposteerprojecten, zonder dat we er reclame voor hebben gemaakt. Er is dus volop animo.

AJ: Dit soort initiatieven is voor ons als gemeente erg interessant. Het zijn kleine, lokale activiteiten die bijdragen aan een circulaire economie. Daarbij is de ervaring dat het ook de sociale cohesie in de wijk bevordert. Omdat het een redelijk nieuwe ontwikkeling is, zijn we bezig met bewoners en ambtenaren om te kijken wat de meest geschikte werkwijze is om dit soort initiatieven in de toekomst op te pakken

Tips?

PJB: Als andere gemeenten geïnteresseerd zijn in het project dan zijn ze welkom voor een wormensafari. Dan kunnen ze zelf komen kijken hoe het allemaal werkt.

AJ: Zorg voor goede begeleiding van een project en maak het aanvragen van een wormenbak niet te makkelijk. De initiatiefnemers gaan immers een stuk van de OR beheren en dan is het belangrijk dat bewoners dat beseffen en het werkelijk willen. Bewoners moeten daarom zelf komen met o.a. een plan, een begroting, maar ook draagvlak creëren in de buurt.

Welke initiatieven zijn er?

PJB: Maart vorig jaar ben ik samen met enkele andere buurtbewoners gestart met een wormenbak in Amsterdam-Zuid. Uit onvrede met het feit dat er in Amsterdam nauwelijks gft opgehaald wordt. De compostbak werd geplaatst in een heel smalle straat, waarvan niemand dacht dat het kon. Maar het project loopt inmiddels goed, er is geen enkele geuroverlast of overlast van ongedierte, iets waar veel mensen aanvankelijk bang voor waren. Zo'n twintig families doen nu mee, ze brengen gemiddeld één kilo keukenafval per week. In het voorjaar hebben we een oogstfeest gehouden; iedereen kon een paar emmertjes gratis compost komen halen voor tuin of bloembak. De straat is er echt groener van geworden, je ziet het resultaat.

AJ: Inmiddels is het project uitgebreid en hebben we twee buurtcompostbakken in Amsterdam-Zuid staan en twee in Amsterdam-Oost.

Welke organisaties zijn erbij betrokken?

AJ: Bewoners en allerlei mensen van de gemeente, zoals een gebiedsmakelaar en wijkmanager. Jan Peter is door ons nu ingehuurd als adviseur. Hij begeleidt ook bewoners die een nieuw buurtcomposteerproject op willen zetten.

Wat is de rol van de gemeente?

AJ: We verlenen subsidie uit een speciaal potje voor buurtinitiatieven en faciliteren waar we kunnen. We zitten nog in de ontdekkende fase en hebben gekozen voor een medebeheercontract, in plaats van een omgevingsvergunning. In dat contract staat dat Peter Jan verantwoordelijk is voor een goed verloop van het project. Mocht er toch overlast zijn, dan staat het de gemeente vrij de bak weg te halen.

Buurtcomposteren in Amsterdam